

2020-03-24

LOS I BLEKINGE

2020-2021

Mats Wennstig
Sandra Johansson

Innehåll

1. Bakgrund	2
2. Syfte	3
3. Uppdrag, resurs, målgrupper och definitioner:	4
3.1 Uppdrag.....	4
3.2 Resurs.....	4
3.3 Målgrupp	4
3.4 Definitioner.....	4
4. Mål och mått.....	4
4.1 Projektmål.....	5
4.2 Effektmål.....	5
5. Utvärdering och uppföljning.....	5
6. Kopplingar till andra utvecklingsarbeten.....	6
7. Genomförande	7
7.1 Processledarnas uppdrag.....	7
7.2 Tidplan.....	7
7.2.1 Förberedande möte.....	7
7.2.2 Lokal workshop ledning.....	7
7.2.3 Lokal workshop verksamhet.....	8
7.2.4 Lokalt förbättringsarbete.....	8
7.2.5 Uppföljning av lokalt förbättringsarbete	8
8. Projektorganisation	9
9. Resurser och budget	10
10. Möjligheter och risker	10
10.1 Möjligheter.....	10
10.2 Risker	11
11. Referenslista.....	12

1. Bakgrund

År 1990 infördes betalningsansvarslagen som en del av ädelreformen. Vid översyn av lagen påvisades vissa brister. Det visade sig att den enskilde vistades onödigt länge inom slutenvården vilket i många fall påverkade den enskilde negativt. Detta bidrog även till ett ineffektivt resursutnyttjande som medförde höga samhällsekonomiska kostnader. Utifrån betalningsansvarslagen såg man även att det främst var två parter, kommun och slutenvård, som ansvarade för planeringen och att representant från primär- och öppenvård ofta inte var representerade. Slutenvårdens ansvar för den enskilde avslutades ofta efter utskrivning vilket därför bidrog till ett glapp då samordnade insatser inte hängde samman¹.

Som ett steg att förebygga dessa brister ersattes betalningsansvarslagen i januari 2018 med *Lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvård* (LOS)². Efter överenskommelse i Blekinge kunde Blekinges verksamheter börja arbeta utefter lagen i februari 2018. Lagens syfte är att främja en god vård och samverkan för enskilda som efter utskrivning från slutenvård behöver insatser från socialtjänsten, den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården och/eller den landstings finansierade öppna vården³.

Den nya lagstiftningen fokuserar på god samverkan istället för betalningsansvar. Genom lagen ville man främja att den enskilde skrivs ut från slutenvården så snart som möjligt när denna bedöms vara utskrivningsklar. Det ska vara en trygg och smidig övergång från slutenvård till öppen vård och omsorg. Den landstingsfinansierade öppna vården fick även en mer central roll i planeringen än tidigare⁴. Lagen ville främja bättre kontinuitet genom att den enskilde som har fortsatt behov av vård och omsorg skulle få en fast vårdkontakt samt erbjudas en *samordnad individuell plan (SIP)*.⁵

Lagstiftningen kring SIP trädde i kraft redan 2010 men trots detta tillämpas inte SIP i den omfattning som behövs och är därför en central del även i LOS. Den nya lagen vill också främja en bättre samverkan genom att primärvård och öppenvård blir mer involverade i planeringen och en mer aktiv aktör än tidigare. Detta i syfte att främja ett mer proaktivt arbete och förebygga att den enskilde skrivs in i slutenvården⁶.

¹ <https://www.regeringen.se/49bbd8/contentassets/0538012e9e164acda95527da785022e4/trygg-och-effektiv-utskrivning-fran-sluten-var-d-utredningen-om-betalningsansvarslagen>

² <https://skl.se/integration-socialomsorg/socialomsorg/aldre/sammanhallenvardomsorgaldre/samverkanvidutskrivningfransjukhus.13624.html>

³ <https://www.lagen.nu/2017:612>

⁴ <https://www.jpinfo.net/se/kunskap/kunskapsbank/lag-om-samverkan-vid-utskrivning-fran-sluten-hal-so--och-sjukvard/>

⁵ <https://www.lagen.nu/2017:612>

⁶ <https://www.regeringen.se/49bbd8/contentassets/0538012e9e164acda95527da785022e4/trygg-och-effektiv-utskrivning-fran-sluten-var-d-utredningen-om-betalningsansvarslagen>

Lagstiftningens intentioner ligger också i linje med den regionala överenskommelsen *Samspel* vars mål är att skapa samordning, kontinuitet och trygghet för den enskildes vård och omsorg⁷.

Inför lagens införande 2018 arbetade regionalt sammansatta arbetsgrupper fram Blekinges överenskommelse samt *Blekingerutinerna*, rutiner för samverkan vid utskrivning i Blekinge⁸. Detta arbete fokuserade främst på att skapa en god samverkan, inte på betalningsansvar. För att förbättra samverkan och att sprida arbetssättet utefter fastställda rutinen genomfördes även ett antal läns gemensamma utbildningsdagar under hösten 2018.

Sedan införandet av lagen visar resultat att antalet vårddygn för utskrivningsklara patienter minskat generellt i riket. Utöver detta visar mätningar att Blekinge, likt andra län/regioner, har sett många positiva effekter men samtidigt står inför flera utmaningar efter införandet av den nya lagen. Några förbättringsområden som framkommit är att det är svårt att få med alla berörda parter i samverkan. SIP genomförs inte i den omfattning som lagen anger och det upplevs även finnas en begreppsförvirring. Det framgår att man inte följer Blekingerutinen i alla lägen utan lätt faller tillbaka i de gamla rutinerna.

Förbättringsområden finns på olika nivåer i verksamheten. Det kan vara internt inom en enskild verksamhet eller lokalt inom en kommuns geografiska område där den öppna vården, kommunens olika verksamheter och övriga aktörer samverkar. Det kan även förekomma läns gemensamma förbättringsområden som berör flera verksamheter i hela länet. Dessa brister kan leda till att den enskilde individen inte får det stöd den har behov av vilket i sin tur inte bidrar till en trygg och säker vård. Att arbeta vidare med LOS och samverkan har LSVO:s ledningsgrupp och Vårdkommittén därför sett som ett prioriterat område.

2. Syfte

Syftet är att genom förbättrat samarbete mellan huvudmännen skapa förutsättningar för samordnad vård, omsorg och stöd, för att den enskilde ska uppleva trygghet i vardagen.

⁷ <https://regionblekinge.se/halsa-och-varld/for-varldgivarer/varldsamverkan/avtal-overenskommelser-och-rutiner/samspel.html>

⁸

<https://regionblekinge.se/download/18.7753872c16faf01dd571298a/1579591492468/Samverkan%20vid%20utskrivning%20%E2%80%93%20Blekingerutiner.pdf>

Vidare är syftet att vara en del i skapandet av en modell för hur processer i samverkan ska ledas, styras och vidareutvecklas.

3. Uppdrag, resurs, målgrupper och definitioner:

3.1 Uppdrag

Uppdraget är att hålla samman implementering och utveckling av LOS-processen.

3.2 Resurs

Två processledare på 50 % vardera. En från kommun och en från region. Processledarna representerar gemensamt kommuner och region i projektet.

3.3 Målgrupp

Det tre huvudsakliga målgrupperna i projektet är:

- Enskilda personer i behov av samordnade insatser.
- Anhöriga/närstående till enskilda personer enligt ovan.
- Personal och ledning inom berörda organisationer beroende av fungerande samverkan kring enskilda personer.

Utgångspunkten i projektarbetet är LOS innefattande utskrivningsprocessen och SIP. Avgränsning görs således då vi inte riktar oss till samverkan generellt och därmed inte till alla individer och verksamheter.

3.4 Definitioner

Vi har valt att utgå från begreppen internt, lokalt och länsgemensamt när vi beskriver projektet och samverkan på olika nivåer. Med *intern* nivå menas en verksamhet eller yrkesgrupp exempelvis en vårdcentral eller biståndshandläggargrupp. *Lokal* nivå innebär en geografisk kommun där exempelvis verksamhet i kommun, vårdcentral eller mellanvård ingår och bedriver sin verksamhet. Även om slutenvården inte alltid geografiskt ingår i kommunen räknas även de till denna nivå. *Länsgemensam* nivå innebär att samtliga kommuner och region är berörda.

4. Mål och mått

Nedan beskrivs projektmål och effektmål för projektet. En mer utvecklad beskrivning finns i en framtagna handlingsplan.

4.1 Projekt mål

- Tydliggjord process
- Ökad kunskap hos ledning och medarbetare
- Etablerad lokal samverkan
- Tydlig och samordnad vård, omsorg och stöd för den enskilde personen

4.2 Effektmål

- Ökad trygghet och större delaktighet för den enskilde personen
- Ökad tillit mellan verksamheter
- Ökat antal SIP
- Ökat antal preventiva SIP
- Ökad kvalitet på SIP
- Minskat behov av slutenvård
- Minskat antal återinläggningar
- Minskat behov av korttidsboende
- Minskat behov av särskilt boende
- Minskat antal avvikelser

5. Utvärdering och uppföljning

Nedan beskrivs utvärdering och uppföljning av projektet, en mer utvecklad beskrivning kring dessa finns i framtagna handlingsplan.

I projektets inledning görs mätningar som kan utgöra en viktig del av en baslinje för projektet, detta för möjlighet att sedan kunna följa upp och jämföra i slutet av projektet. Följande delar har genomförts under hösten 2019 som kan utgöra en viktig del av en baslinje:

- FoU-utvärdering av LOS där den enskildes och olika personalkategoriernas upplevelse av utskrivningsprocessen beskrivs.
- Punktmätning med telefonintervjuer med enskilda personer 3-7 dagar efter utskrivning från slutenvården i syfte att fånga olika perspektiv kopplade till utskrivningsprocessen.
- Befintliga mätningar i Öppna jämförelser och liknande.
- Befintliga mätningar i olika organisationer/verksamheter exempelvis hemtjänsttimmar, timmar boendestöd, antal boendeplatser och korttidsplatser, utökade hemsjukvårdinsatser eller fler besöksbokningar på vårdcentral.

Planerade mätningar under våren 2020:

- Baslinjemätning av olika yrkeskategoriernas upplevelse av samarbetet samt attityd och tillit till varandra. Denna mätning genomförs i anslutning till planerade workshoppar eller liknande.

Mätningar som är möjliga att använda i högre grad, utveckla eller följa upp:

- SIP-kollen
- Webb-kollen
- Egna mätningar kopplade till förbättringsarbeten
- Egen punktmätning med fokus på betydelsen av proaktiva insatser
- Ny FoU-utvärdering (enligt ovan) i slutet av projektet

Under arbetets gång kommer utvärderingar att göras i anslutning till varje aktivitet eller insats exempelvis efter en genomförd workshop. Det kan även finnas ett behov av någon form av utvärdering av projektet som sådant samt kring funktionen som processledare. Detta bör göras av någon form av extern utvärderare. Kopplat till ett större perspektiv, med hela omställningen till Nära vård och liknande, kan det även finnas behov av att beskriva ekonomiska aspekter. Detta kan vara ekonomiska effekter och förskjutningar av kostnader i de verksamheter som är involverade. Exempel på detta kan vara minskat behov av särskilt boende eller slutenvård som kan leda till ett ökat behov av hemtjänst, hemsjukvård, öppenvårdsinsatser och/eller rehabinsatser.

6. Kopplingar till andra utvecklingsarbeten

I länet pågår ett antal satsningar och utvecklingsarbeten som ligger nära eller överlappar det kommande utvecklingsarbetet kring LOS. Dessa har i flera fall, liksom LOS, även ett nationellt initiativ. I planeringen och genomförandet av olika aktiviteter inom LOS-arbetet bör de olika kopplingarna till andra satsningar och utvecklingsarbeten tydliggöras. Inte minst för olika professioner i verksamheten som kan bli berörda av flera av dessa i sitt dagliga arbete. För att möjliggöra detta har processledarna i LOS en kontinuerlig dialog med ansvariga för övriga satsningar och utvecklingsarbeten. Arbetet kring LOS har även en nära koppling till regionens processarbete. Exempel på satsningar och utvecklingsarbeten med koppling till LOS är följande:

- Nära vård
- Mobil närvård
- Patientsäkerhet
- Uppdrag psykisk hälsa
- Patientkontrakt
- Personcentrerad vård
- Trygg hemgång
- Läkarbilen
- SPRIH team
- E-hälsa och välfärdsteknik

7. Genomförande

7.1 Processledarnas uppdrag

Det initiala arbetet för processledarna fokuserar på lokal nivå med insatser riktade till såväl ledning som verksamhet. Genomförandet innefattar:

- Stöd till utvecklingen av lokal ledningssamverkan
- Lokala workshops för att identifiera förbättringsområden på olika nivåer: läns-gemensamma, lokala och interna
- Stöd till ansvariga för det lokala förbättringsarbetet/lokala mötesplatser (stöd till stödjarna)
- Leda länsövergripande förbättringsarbeten
- Samordna länsövergripande nätverk med "lokala utvecklingspersoner"
- Utbildningsinsatser (lokalt/läns-gemensamt) exempelvis förbättringsprogram FoU och SIP-utbildning

Vidare kommer även andra mer övergripande och kontinuerliga insatser att genomföras som exempelvis:

- Fortsatt utveckling av exempelvis uppföljning och indikatorer
- Bevaka och synliggöra kopplingar med andra satsningar (Se avsnitt 6).
- Sprida information till exempelvis invånare och politiker
- Omvärldsbevaka
- Delta i nationella nätverk

7.2 Tidplan

En modell för arbete på lokal nivå i respektive geografisk kommun består av ett antal steg (bild 1). Processledarna har i varierad grad en aktiv roll i de olika stegen. Arbetet riktar sig till region, kommun och privata aktörer. Även slutenvården inom somatik och psykiatri inbegrips i det lokala arbetet.

7.2.1 Förberedande möte

Det första steget är förberedande möte med berörda personer på ledningsnivå från olika huvudmän och verksamheter. Förarbetet syftar till att planera struktur för kommande workshops.

7.2.2 Lokal workshop ledning

Den första workshopen riktar sig till personer på ledningsnivå från olika huvudmän och verksamheter. Representanter i workshopen kan vara förvaltningschefer, verksamhetschefer, enhets-/avdelningschef, MAS/MAR, verksamhetsutvecklare eller

motsvarande samt andra berörda personer på ledningsnivå. Syftet med workshop ett är att skapa förutsättningar och långsiktighet för samverkan på strategisk, taktisk och operativ nivå. Målen för workshopen är följande:

- Få en gemensam bild av samverkan - nuläge och önskat läge
- Få ökad kunskap om LOS
- Lägga en grund för lokal ledningssamverkan (relationsbygge)
- Känsla av att tillsammans vara på gång

7.2.3 Lokal workshop verksamhet

Den andra workshopen riktar sig till olika professioner som i det dagliga arbetet är beroende av fungerande samverkan. Syftet med workshop två är att vidareutveckla befintligt samverkansarbete kopplat till LOS på lokal nivå. Målen för workshopen är följande:

- Få ökad kunskap om LOS och rutiner
- Beskriva nuläge och identifiera förbättringsområden
- Skapa första steget till en handlingsplan
- Kunskap om varandras verksamheter
- Känsla av att tillsammans vara på gång

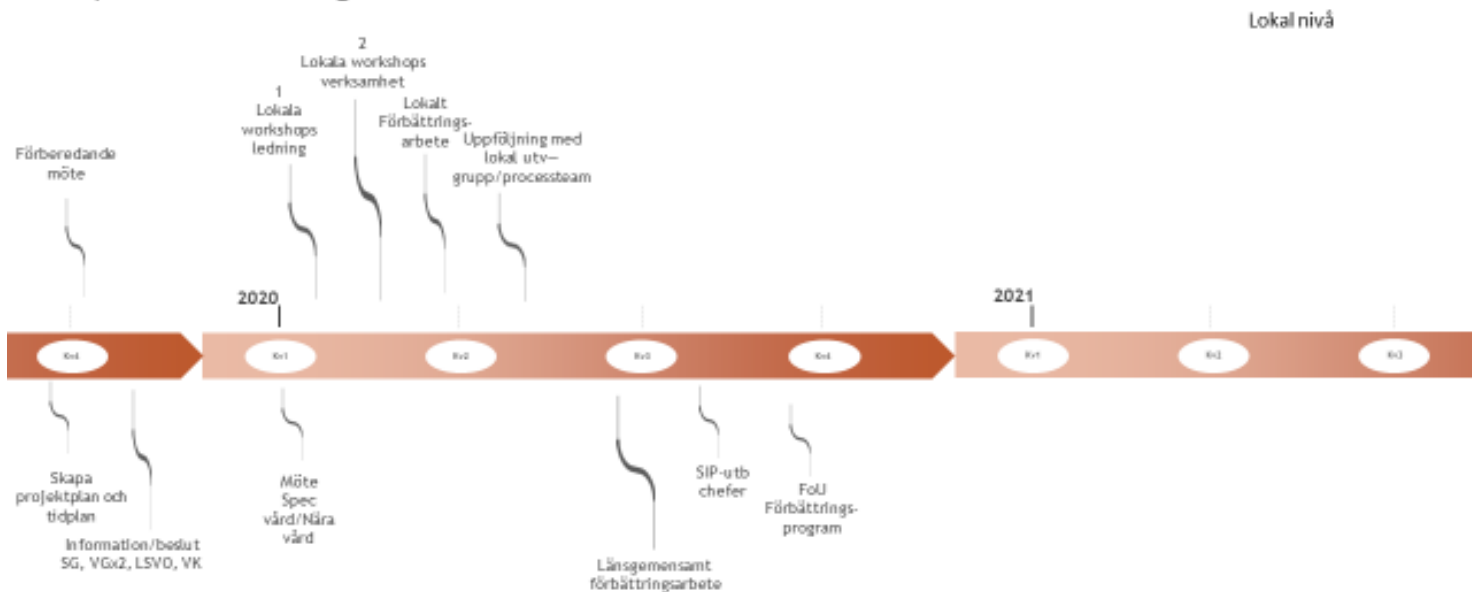
7.2.4 Lokalt förbättringsarbete

Kort efter workshoparnas genomförande kommer en lokal utvecklingsgrupp/processteam med deltagare från olika verksamheter att jobba vidare med resultaten från workshoparna och konkretisera de kommande stegen i en handlingsplan. Ett led i att ta sig an förbättringsområden är att deltagande i FoU:s förbättringsprogram. Den lokala utvecklingsgruppen/processteamet återkopplar till deltagare i workshoparna och andra berörda. Processledare LOS ger stöd till lokal utvecklingsgrupp/processteam.

7.2.5 Uppföljning av lokalt förbättringsarbete

Efter workshoparna sker en kontinuerlig uppföljning av det lokala förbättringsarbetet. Den lokala utvecklingsgruppen/processteamet återkopplar till deltagare i workshoparna och andra berörda. Processledare LOS följer upp den lokala utvecklingsgruppen/processteamets arbete.

Tidplan LOS i Blekinge

Kontinuerlig dialog och uppföljning i samordningsgrupp LOS, verksamhetsgrupper, LSVO och Vårdkommittén. Dialog förs även kontinuerligt med brukar- och intresseorganisationer.

Bild 1: Beskrivning av de första stegen i LOS i Blekinge 2020.

8. Projektorganisation

LSVO: ledningsgrupp och Vårdkommittén är projektbeställare av arbetet. På länsgemensam nivå fungerar LSVO:s ledningsgrupp som styrgrupp och verksamhetsgrupperna som referensgrupper. En kontinuerlig dialog sker med Vårdkommittén. Samordningsgruppen för LOS fungerar som regionalt processteam med nära koppling till processledarna.

På lokal nivå tillskapas lokala processteam i de geografiska kommunerna. Kopplat till dessa finns en lokal ledningssamverkan.

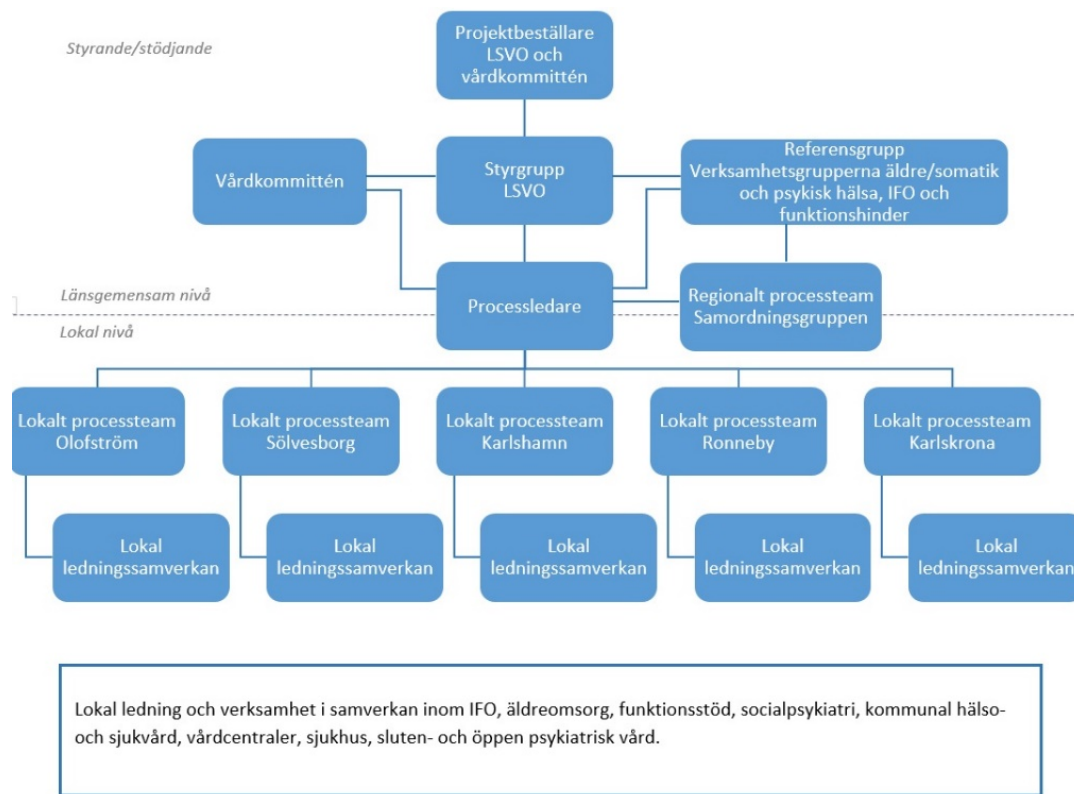

Bild 2: Beskrivning av projektorganisationen kring LOS i Blekinge 2020-2021.

9. Resurser och budget

För projektet finns läns-gemensamma medel avsatta under åren 2020-2021. Dessa består i huvudsak av nationella stimulansbidrag som länets kommuner och region erhållit för gemensamt utvecklingsarbete. Medel används främst för finansiering av processledare samt läns-gemensamma aktiviteter. Kommuner och region ansvarar för sina egna kostnader gällande personal, resor, lokaler och liknande.

10. Möjligheter och risker

Möjligheter och risker har diskuterats i olika samverkansforum under forandet av projektet och kommer diskuteras löpande under projektiden.

10.1 Möjligheter

Det har uppmärksamats att det finns ett stort behov, engagemang och vilja hos många medarbetare att jobba med LOS och samverkan generellt vilket skapar goda möjligheter

för projektet. Det har gjorts ett bra förarbete inför införandet av LOS samt därefter ett bra grundarbete som skapat möjligheter att vidareutveckla en god samverkan. Det finns även statistik som visar att verksamheten har utvecklats sedan lagens införande men också som pekar på utvecklingsområden. En ytterligare möjlighet är att fortsatt förbättringsarbete drivs med stöd av lokalt uppbyggda strukturer och inte i direkt beroende av processledare.

10.2 Risker

En risk är att utvecklingsarbetet kring LOS inte prioriteras och att stödet från ledningen är bristfälligt. En annan risk är att andra utvecklingsområden får stå tillbaka till förmån för LOS arbetet. En ytterligare risk är att besparingar kan försvåra genomförandet av förbättringsarbete och aktiviteter. Risk är även att verksamheten blir beroende av processledarnas stöd och inte bygger upp egna lokala strukturer.

11. Referenslista

Betänkande 2015/02:20. SOU. *Trygg och effektiv utskrivning från slutenvård.*

JP infonet. 2017. *Lag om samverkan vid utskrivning från slutenvård ersätter betalningsansvarslagen.* <https://www.jpinfo.net.se/kunskap/kunskapsbank/lag-om-samverkan-vid-utskrivning-fran-sluten-halso--och-sjukvard/> (Hämtad 2020-01-22).

Region Blekinge. 2020. *Samspel.* <https://regionblekinge.se/halsa-och-varld/for-varldgivarer/varldsamverkan/avtal-overenskommelser-och-rutiner/samspel.html> (Hämtad 2020-01-22).

Region Blekinge. 2019. *Samverkan vid utskrivning-Blekingerutiner.* <https://regionblekinge.se/download/18.7753872c16faf01dd571298a/1579591492468/Samverkan%20vid%20utskrivning%20%E2%80%93%20Blekingerutiner.pdf> (Hämtad 2020-01-21).

SFS 2017:612. *Lag om samverkan vid utskrivning från slutenvård.*

Sveriges kommuner och regioner. 2019. *Samverkan vid utskrivning från sjukhus.* <https://skr.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/aldre/sammanhallenvarldomsorg/aldre/samverkanvidutskrivningfransjukhus.13624.html> (Hämtad 2020-01-22).